

Bevarandeplan för Natura 2000-området Virisens vattensystem

Foto: Länsstyrelsen Västerbotten

Fastställd av Länsstyrelsen: 2017-05-05

Namn och områdeskod: Virisens vattensystem, SE0810395

Kommun: Storuman, Vilhelmina

Skyddsstatus: Natura 2000: Särskilt bevarandeområde (SAC)

Övrigt skydd: Skydd mot vattenkraftsutbyggnad enligt 4 kap 6§ miljöbalken, strandskydd enligt 7 kap 14§ miljöbalken.

Markägare: Fastighetsverket

Förvaltare: Länsstyrelsen Västerbotten

Area: 3 712,7 ha

Karta

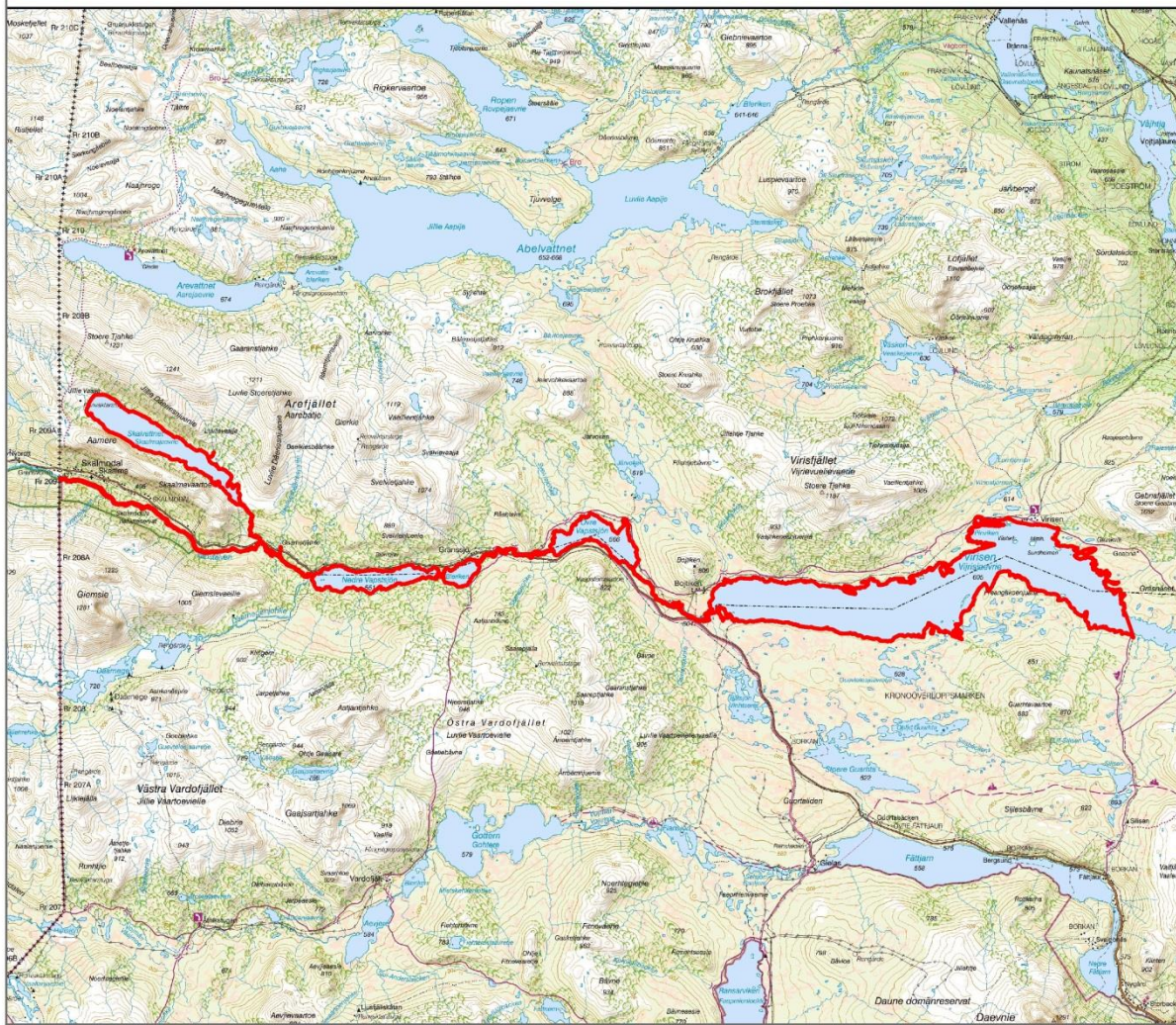
Virisens vattensystem
Områdeskod: SE0810395
Kommun: Storuman
Area: 3712,7 ha

Länsstyrelsen
Västerbotten

Gräns för Natura 2000-området

Natura 2000

Natura 2000 är EU:s nätverk av värdefulla naturområden med arter eller naturtyper som är särskilt skyddsvärda ur ett europeiskt perspektiv. I Sverige har vi ca 4 000 Natura 2000-områden varav ca 250 finns i Västerbottens län. För varje område finns naturtyper och/eller arter utpekade. Syftet med Natura 2000-området är att bidra till att de för området utpekade naturtyperna och arterna har gynnsam bevarandestatus i Sverige och EU, vilket innebär att de utpekade arternas och naturtypernas utbredningsområde, areal, populationsutveckling och andra kvaliteter finns och kan bevaras.

Bevarandeplan

För varje Natura 2000-område finns en bevarandeplan upprättad. Här beskrivs de utpekade naturtyperna och arterna, deras bevarandetilstånd i det specifika området, samt vilka bevarandemål som har satts upp för dem. Om åtgärder och skötsel krävs för att uppnå målen beskrivs de också. Bevarandeplanen fastställs av Länsstyrelsen.

Bevarandeplanen ska fungera som vägledning och stöd om någon form av exploatering blir aktuell. De naturvärden som finns i respektive Natura 2000-område får inte påverkas negativt och därför krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka bevarandevärdena i ett Natura 2000-område. Det gäller även åtgärder utanför Natura 2000-området om de riskerar att påverka områdets bevarandevärden. Detta regleras i miljöbalken 7 kap 28-29§§. Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsens miljöenhet före genomförandet. Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen.

Utpekade naturtyper enligt Art- och habitatdirektivet

3210 Större vattendrag	35 ha
3220 Alpina vattendrag	30 ha

Utpekade naturtyper enligt Art- och habitatdirektivet

1948 Skogsrör

Beskrivning av området

Virisens vattensystem är källsjöområde för Vapstälven, den största svenska älv som rinner västerut och mynnar i Atlanten. Källsjöarna består förutom Virisen också av Övre och Nedre Vapstsjön samt Skalvattnet. Vidare avvattnar ett flertal små flöden systemet från angränsande fjällmassiv. De högst belägna ligger på nära 1200 meter över havet.

Vapstälven får snabbt karaktären av en vild obruten fjällälv med både brusande forsar och höga fall. Speciellt vid höglöden under snösmältningen är vattendraget imponerande. Systemet är inte reglerat och har numera lagstiftat skydd mot framtida vattenkraftsutbyggnad enligt "nationalälvsparagrafen" kap 4 6§ miljöbalken. Virisens vattensystem hyser ett storöringbestånd vilket möjliggör ett bra fiske. I området växer Natura 2000-arten skogsrör.

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs Fågeldirektiv eller Art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Prioriterade bevarandevärden

Fjällälven Vapstälven samt de mindre tillflödena till denna.

Motivering

Vapstälven är Sveriges största fjällälv som rinner ut i Atlanten, något som gör den unik. Den är oreglerad med mycket forsar och vattenfall, samt har ett skyddsvärt storöringsbestånd av atlantisk typ.

Prioriterade åtgärder

Inga direkta åtgärder är aktuella utan området bör lämnas så orört som möjligt.

Beskrivning av utpekade naturtyper*3210 Större vattendrag*

Större naturliga vattendrag eller delar av vattendrag med relativt näringsfattigt och klart vatten. Naturtypen omfattar oftast vattendrag som har strömordning minst 4 och/eller högre årsmedelvattenföring än 20 m³/s.

Bevarandetillstånd idag

Bedöms vara gynnsamt. Älven har ett naturligt flöde och är skyddad från utbyggnad.

Bevarandemål

Älven ska förbli opåverkad av vattenreglering; med naturliga vattenståndsfluktuationer och åstränder där typiska växtarter finns. Vattenvägarna ska vara fria från vandringshinder. Vattenkvaliteten ska vara god med försumbar belastning av grumlande, försurande och övergödande ämnen. Arealen ska inte minska.

3220 Alpina vattendrag

Alpina och subalpina vattendrag med naturliga vattenståndsfluktuationer. De karakteriseras av en örtrik strandvegetation och vedartade fjällväxter som gynnas av störning. För att klassas som naturtyp ska vattendraget ha liten eller ingen påverkan av eutrofiering, försurning eller fysisk påverkan.

Bevarandetillstånd idag

Bedöms vara gynnsamt.

Bevarandemål

Vattenkvaliteten ska vara god utan påverkan av antropogena faktorer, t.ex. försurning och eutrofiering. Vattendraget ska ha naturlig vattenföring och flödesdynamik. Vattenlevande organismer ska ha fria vandringsvägar. Den typiska strandvegetationen ska finnas kvar. Arealen ska inte minska.

Beskrivning av utpekade arter*1948 Skogsrör*

Skogsrör förekommer främst i fuktig barr- och blandskog med högrötsvegetation. Den växer ofta utmed bäckar i raviner och i skogssluttningar, men även på plan mark där underlaget är näringsrikt och kalkhaltigt.

Bevarandetillstånd idag

Bedöms vara gynnsamt. Arten finns rikligt längs Nedre Vapstsjöns stränder och vid Skalmodal, och troligen på andra håll i området.

Bevarandemål

Populationen i området ska vara livskraftig och inte minska i antal eller utbredning. Livsmiljön ska ha en opåverkad hydrologi och inte påverkas av skogsbruksåtgärder.

Hotbild

Miljögifterna kvicksilver och polybromerade difenyletrar (PBDE) utgör hot mot områdets växt- och djurliv. Särskilt känsliga är arter högre upp i näringskedjan, inte minst områdets bestånd av storöring. Kviksilver och PBDE överstiger idag EU:s gränsvärden i alla Sveriges ytvattenförekomster. VISS bedömer idag (2016) det vara tekniskt omöjligt att sänka halterna under gränsvärdena eftersom problemet främst orsakas av långväga, luftburna föroreningar.

Diskussioner om vattenkraftsutbyggnad av Vefsna älv, som Vapstälven mynnar i på norska sidan, har förts under en längre tid, något som kunde ha påverkat även Vapstälven negativt. År 2009 beslutade dock norska regeringen att Vefsna skulle skyddas från utbyggnad och älven ingår sedan dess i Norges ”Verneplan for vassdrag”.

Inplantering av främmande arter är ett hot mot den naturliga artsammansättningen. Främmande arter kan också introducera sjukdomar till ett ekosystem.

Övriga verksamheter och åtgärder som kan påverka områdets värden innefattar exploatering såsom väg- och anläggningsbyggen; täktverksamhet såsom bergtäkt; kalkning och gödslning. Dessa och liknande verksamheter kan påverka området även om de bedrivs utanför områdets gränser.

Bevarandeåtgärder

Skyddsåtgärder

Virisens vattensystem är ett Natura 2000-område och har det skydd enligt miljöbalken som gäller samtliga Natura 2000-områden i landet. Alla verksamheter och åtgärder, innanför och utanför området, som på ett betydande sätt kan påverka Natura 2000-området är tillståndspliktiga enligt 7 kap 28-29 §§ miljöbalken. Älven är skyddad från vattenkraftsutbyggnad enligt 4 kap 6 § miljöbalken. Strandskydd berör området enligt 7 kap 14 § miljöbalken.

Skogsrör är fridlyst enligt miljöbalken 8 kap 1-2 §§ med stöd av 7 § Artskyddsförordningen (2007:845). Det är förbjudet att plocka, gräva upp eller på annat sätt skada fridlysta växter.

Skötselåtgärder

Inga åtgärder är i dagsläget aktuella utan området ska få utvecklas fritt.

Ytterligare information

På naturvardsverket.se kan du hitta mer information om Natura 2000.

I Naturvårdsverkets kartverktyg [Skyddad natur](#) kan du hitta kartmaterial och fakta om skyddade områden. Man kan ladda ner gränser och naturtypskartor (NNK) för alla eller enstaka områden.

I Skogsstyrelsens kartverktyg [Skogens pärlor](#) kan du bl.a. hitta information om skogar med höga naturvärden.